

به نام خدای مهربان

حقوق بین الملل به زبان ساده

حقوق برآب

در اسناد سازمان ملل متحد

| دکتر محمد مهدی سیدناصری | مدرس دانشگاه |

دفتر و فروشگاه مرکزی:
تهران، خ انقلاب، خ فلسطین جنوبی، خ محتشم، شماره ۲۰، طبقه همکف، واحد ۲
تلفن: ۶۶۴۱۰۰۴۱ (۵ خط) • تلفکس: ۶۶۴۸۲۶۳ • کدپستی: ۱۳۱۵۸۴۴۵۴۷
اینستاگرام: ghasedakbooks • تلگرام: @ghasedakbooks • www.ghasedakbooks.ir

حق بر آب در اسناد سازمان ملل متحد

دکتر محمد مهدی سیدناصری
اجرای جلد: فریدون حقیقی
مدیر هنری: حسین نیلچیان
زیر نظر شورای بررسی
لیتوگرافی: گلپا • کد: ۰۰/۱۰۴۸
چاپ دوم: ۱۴۰۱ • تیراژ: ۵۰۰ جلد
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۷-۲۰۳-۳
کلیه حقوق چاپ و نشر انحصاراً برای
موسسه نشر و تحقیقات ذکر محفوظ است.

قیمت: ۳۹۰۰۰ تومان

سرشناسه: سیدناصری، محمد مهدی، ۱۳۷۰-
عنوان و نام پدیدآور: حق بر آب در اسناد سازمان ملل متحد/ محمد مهدی سیدناصری.
مشخصات نشر: تهران: موسسه نشر و تحقیقات ذکر، کتاب‌های قاصدک.
مشخصات ظاهری: ۱۳۶ص:؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۷-۲۰۳-۳
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: حقوق آب (حقوق بین‌المللی) (Water rights International law)
رده‌بندی کنگره: ۲۳۴۹۶
رده‌بندی دیویی: ۳۴۱/۴۴
شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۳۶۵۱۵
این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

فهرست مطالب

۵	پیشگفتار
۷	مقدمه
۱۱	آشنایی با سازمان ملل به زبان ساده
۱۳	جامعه ملل چه زمانی تاسیس شد؟
۱۵	علل شکست جامعه ملل سه ضعف اساسی بود؟
۱۶	سازمان ملل متحد چگونه تشکیل شد؟
۱۷	شروع فعالیت و نخستین جلسه سازمان چه زمانی بود؟
۱۸	وظایف و اهداف سازمان چیست؟
۱۸	سازمان ملل متحد چند رکن اصلی دارد؟
۲۰	اقدامات سازمان ملل برای حفظ صلح در دنیا چیست؟
۲۲	حق بر آب در اسناد سازمان ملل متحد
۲۲	چکیده
۲۴	حق بر آب چیست؟
۲۵	تاریخچه حق آب چیست؟
۲۶	حقوق آب بر اساس حقوق بین‌الملل چیست؟
۲۷	وضعیت تأسیسات بهداشتی در قوانین بین‌المللی حقوق بشر چگونه است؟

رابطه بین دسترسی به آب آشامیدنی سالم و پرداخت هزینه‌ها در
اعلامیه‌های بین‌المللی چگونه است؟ ۴۴
منظور از دیدگاه حق محور توسعه چیست؟ ۵۳
آیا حق بر آب برای بعضی از گروه‌های ویژه اجراهای شود؟ ۵۶
کنوانسیون حقوق کودک ماده ۲۴..... ۶۴
رابطه دسترسی به آب آشامیدنی سالم و حق به آموزش چیست؟ ۶۶
الزامات و تعهدات دولت‌ها در این زمینه چیست؟ ۷۳
میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ۷۴
نقش آژانس‌های سازمان ملل متحد چیست؟ ۸۱
اهداف توسعه هزاره چیست؟ ۸۳
ارتباط آرمان‌های توسعه هزاره با آب و تأسیسات بهداشتی چیست؟
۸۴

وظایف و اختیارات مدیران ارشد اجرایی در حوزه آب چیست؟ ۸۶
چه اقداماتی باید در راستای سیاست‌گذاری انجام شود؟ ۹۲
آیا قطع کردن ارائه خدمات آب مجاز است؟ ۹۵
آیا از حق بر آب در شرایط اضطراری حمایت‌های شود؟ ۱۰۲
آیا بر حق بر آب و پاسخگو بودن دولت‌ها نظارتی وجود دارد؟ ۱۰۳
سازوکارهای اداری، سیاسی چیست؟ ۱۰۴
سازوکارهای قضایی چگونه است؟ ۱۰۷
نهادهای ملی حقوق بشری (NHRI) چه می‌کنند؟ ۱۱۲
رابطه کمیسیون‌های ملی حقوق بشر و حق بر آب چیست؟ ۱۱۳
۶ نکته مهم درباره‌ی سازمان ملل متحد ۱۲۲
تقویم مناسبت‌های سازمان ملل متحد ۱۲۵
فهرست منابع ۱۳۱

پیشگفتار

آب عنصری ضروری برای زندگی است، توسعه اجتماعی و اقتصادی همواره به آب گره خورده است. حقوق بشر و منابع آب از جمله مهم ترین مسائل مورد توجه جامعه جهانی در سال‌های اخیر بوده است. بسیاری از کنفرانس‌ها و مجامع برگزار شده و قطعنامه‌ها و اعلامیه‌هایی از جانب آن‌ها به خصوص سازمان ملل متحد به عنوان مهمترین و بزرگترین سازمان بین‌المللی به تصویب رسیده است. حق دسترسی بشر به آب از دهه ۱۹۷۰ میلادی در دستور کار جامعه جهانی بوده است. اما همواره بین اعلام آب به عنوان نیاز اساسی بشر و یا مثابه حقی از حقوق بشر تردید وجود داشت. امروزه حقی تحت عنوان حق دسترسی بشر به آب در چارچوب حقوق بین‌الملل وجود دارد و این حق در اسناد

بین‌المللی به طور صریح و ضمنی مورد اشاره قرار گرفته است. نظریه شماره ۱۵، آشکارترین و صریح‌ترین مورد شناسایی حق دسترسی بشر به آب در حقوق بین‌الملل است.

اما در عین حال، حق برآب با نسل‌های مختلف بشری در ارتباط است. حق برآب با بسیاری دیگر از حقوق بشر از جمله؛ حق سلامت، حق غذا، حق تعیین سرنوشت، حق بر آموزش، حق بر کار از جمله کشاورزی، حق بر بهداشت، حق بر محیط زیست، حق بر صلح، حق بر توسعه و... ارتباط دارد. و در صورتی که حق بر آب با چالش مواجه شود این حقوق نیز در اجرا با چالش اساسی روبرو خواهند شد و میزان تحقق آن در هاله‌ای از ابهام قرار خواهد گرفت.

مقدمه

آب مایه حیات است و آب آشامیدنی سالم و تأسیسات بهداشتی، در تداوم زندگی و سلامت ضروری بوده و برای حفظ کرامت همگان اساسی است. با این حال، هنوز ۸۸۴ میلیون انسان به منابع بهبودیافته آب آشامیدنی دسترسی ندارند، همانگونه که ۵/۲ میلیارد انسان به تأسیسات و امکانات بهداشتی بهبودیافته دسترسی ندارند. اگرچه این ارقام روشنگر موقعیتی نگران کننده هستند اما حقیقت گویای وضعیتی بسیار وخیم تر است، چراکه میلیون‌ها انسان فقیری که در مسکن‌های غیر رسمی زندگی‌های کنند، به سادگی در آمار ملی قرار نمی‌گیرند. ریشه بحران کنونی آب و تأسیسات بهداشتی راه‌های توان در فقر، نابرابری و مناسبات نابرابر قدرت جست و جو نمود که به واسطه چالش‌های اجتماعی و

زیست محیطی تشدیدهای گردند؛ چالش هایی مانند:
تسریع در شهرسازی، تغییرات اقلیمی، افزایش آلودگی و
کاهش منابع آب .

به منظور رسیدگی به این موضوع، جامعه بین‌المللی
به گونه ای چشمگیر توجه به دسترسی به آب
آشامیدنی سالم و تاسیسات بهداشتی را در چهارچوبی
حقوق بشری به رسمیت شناخت. چنین دسترسی به
روشنی در کنوانسیون هایی همچون «کنوانسیون حقوق
کودک^۱»، «کنوانسیون منع هرگونه تبعیض علیه زنان»
و «کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت» مورد اشاره
قرار گرفته است. در سال ۲۰۰۲ میلادی، کمیته اقتصادی،
اجتماعی و فرهنگی نظر تفسیری شماره ۱۵ خود را در
مورد حق بر آب تصویب نمود و این حق را به عنوان
حقی همگانی برداشتن آب کافی، سالم، قابل قبول،
از لحاظ فیزیکی قابل دسترس و مقرون به صرفه برای
مصارف شخصی و خانگی» تعریف نموده است. چهار
سال بعد، کمیسیون فرعی ترویج و حمایت از حقوق
بشر سازمان ملل متحده دستورالعمل هایی برای تحقق
حق بر آب آشامیدنی و دسترسی به تاسیسات بهداشتی
(مانند سرویس بهداشتی) ارائه کرد. همچنین برنامه

Convention on the Rights of the Child .۱

توسعه ملل متحد تأکید نموده است که نقطه شروع و اصل متحد کننده برای اقدام جمعی در بحث آب و فاضلاب، شناسایی آب به عنوان حق اولیه بشری است. در سال ۲۰۰۸ میلادی شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد، برای شفاف کردن حوزه و محتوای این الزامات، مأموریتی را با عنوان «کارشناس مستقل درباره الزامات حقوق بشری مربوط به دسترسی به آب آشامیدنی سالم و تأسیسات بهداشتی» تأسیس نمود.

قانون اساسی دولت‌های متعددی از حق بر آب حمایت کرده و وظایف عمومی دولت برای تضمین دسترسی همگان به آب آشامیدنی سالم و تأسیسات بهداشتی را تعیین‌های نمایند. همچنین مراجع قضایی در سیستم‌های حقوقی مختلف، به پرونده‌های گوناگونی در زمینه برخورداری از حق بر آب رسیدگی کرده اند که شامل موضوعاتی همانند آلودگی منابع آب، قطع خودسرانه و غیر قانونی آب یا عدم دسترسی به تأسیسات بهداشتی‌های شود.

این گزاره برگ، مبتنی بر انتشار مطالبی از سوی سازمان جهانی بهداشت، دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر، مرکز مربوط به حق مسکن و خلع ید، موسسه خیریه کمک رسانی آب و مرکز حقوق اقتصادی و اجتماعی در حوزه

«حق بر آب» در سال ۲۰۰۳ میلادی است. در کتاب حاضر با توضیح بسیار ساده و روان برای نسل نوجوان و جوان در مورد اینکه حق بر آب چیست آغاز شده و در توضیح مفهوم آن برای گروه‌ها و اشخاص ویژه مثال آورده شده است و در ادامه تعهدات دولت‌ها را در ارتباط با این حق تشریح می‌نماید و با بررسی اجمالی، ساز و کارهای پاسخگویی و نظارت ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی به پایان می‌رسد.

آشنایی با سازمان ملل به زبان ساده

چکیده

هنگامی که دو جنگ جهانی و خانمان سوز در فاصله تنها ۲۱ سال به وقوع پیوست، دنیا به این فکر افتاد تا برای پیشگیری از این گونه رویدادهای خونین چاره‌ای بیاندیشد. این چاره‌اندیشی در قالب منشوری متبلور شد که اساس آن بر محفوظ داشتن نسل‌های آینده بشر از بلای جنگ، ایمان به حقوق اساسی بشر، به حیثیت و ارزش شخصیت انسانی و به تساوی حقوق مرد و زن و ایجاد شرایط لازم برای حفظ عدالت و حرمت انسانی بنا شده بود و اهداف این منشور نیز، مداراجویی و زیستن در حال صلح با یکدیگر و متحد ساختن قوای خود برای نگهداری صلح و امنیت بین‌المللی عنوان شد. کشورهای امضاکننده این پیمان همچنین توافق کردند که اصول و